

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. III. Anonymi, qui S. Fidis sepulturam, corporis inventionem et ecclesiae
in ejus honorem erectionem descripsit, antiqua ætas ostenditur, et illæ ex
hoc recitantur: ecclesiae illius situs et ab ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
J. G.

tyres, ubi eorum exstant reliquæ, quod et ex Gregorio Turonensi lib. 1 Miraculorum cap. 47 probat, ubi SS. Nazarius et Celsus apud Ebre-dunum, Galliarum urbem, passi et sepulti nar-rantur; cum certo tamen Mediolani gladio sublato fuerint, eorumque Ebre-duni reliquæ tantum ser-ventur.

uti et an duo
postremi vere
Aginnenses
martyres sint,
inquiritur.

23 Verum, ut et quæ contra Papebrochii opinionem faciunt, candidè depromam, cum SS. Primi et Feliciani Romanorum martyrum corpora, quæ erant in Arenario sepulta via No-mentana, sub annum 648 primum revelata fuisse videantur, uti Anastasius Bibliothecarius, cujus verba citata pag. 150 legestis, in Vita Theodori Pontificis sat manifestè innuit; atque ex adverso in Surianis aliisque Actis, judicio scriptorum Historiæ literariæ post medium sæculum vi, imo, ut num. 11 et alibi ostendimus, multo ante con-scriptis, de Primo et Feliciano, ut Aginni ali-quando passis sepultisque, expressa mentio fiat, haud ita liquet, hosce diversos non esse a Primo et Feliciano, Romanis martyribus, quorum Acta die 9 Junii Papebrochius et Henschenius illu-strarunt. Adstruendæ horum martyrum diversi-tati etiam favet, quod, uti citato loco refertur, S. Primi corpus et reliquæ S. Feliciani, Romæ passorum, adhuc anno Christi 846 ibidem existi-terint, quo tempore Acta SS. Fidis et Caprasii a Surio Labbeoque edita, quæ de martyrio ac se-pultura Aginnensium Primi et Feliciani memi-nerunt, certo certius conscripta erant, uti ex Actorum exemplaribus, quæ, teste Ruinartio in Præf. pag. 67, in codicibus ab annis 900 exara-tis habentur, liquido patet. Ceterum, cum res hæc die 20 Octobris in Vita S. Caprasii rursus dis-cutienda sit, nihil hic definire volo, si forte ante hunc diem, quod vehementer exopto, suppeditentur documenta, quibus et de natali die S. Caprasii deque Primo et Feliciano Aginnensibus, ut qui-dam volunt, martyribus, undequaque tandem se veritas manifestet, pateatque, an, et qui, præter Aginnenses anonymos, qui credentes in Dominum Jesum Christum, capitibus cæsis, unius diei hora cum triumpho martyrii ad coronam gloriæ cum S. Fide pervenerunt, eidem Martyrii adjungi com-ites debeant.

Martyrii S.
Fidis epocha

24 Reliquum est, ut, quæ circa martyrii S. Fi-dis epocham in controversiam cadunt, paucis expediamus. Ex omnibus, qui id argumenti tra-ctarunt, solus est Ms. nostri Florarii auctor, qui illius martyrium post Diocletiani mortem colloca-vit, errore utique manifestissimo, et contradicen-tibus tum Actis omnibus, tum scriptoribus ceteris. At, licet hos inter omnino conveniat, S. Fidis martyrium temporibus Diocletiani et Maximiani illigandum esse, non invicem iidem consentiunt, an durante atrocissima persecutione, anno 303 adversus Christianos in centore Galerio Maxi-miano commota; an vero sub Diocletiani et Ma-ximiani Herculii imperatorum initia, quibus peculiare in quibusdam provinciis excitate fue-runt persecutiones, idem illud martyrium statuen-dum sit. Priorem sententiam sequitur Baronius in Annalibus Ecclesiasticis ad annum Christi 303, consentiuntque præter alios multos Antonius Dadinus Alteserra lib. iv Rerum Aquitanica-rum cap. 17, pag. 297, Joannes Baillet in sua Historia sacra Aquitanie lib. ii, cap. 4, pag. 70, et Dionysius Sammarthanus tom. II Gallie Christianæ auct. col. 893. Verum, cum eo tem-pore in Gallis imperarit Constantius Chlorus, qui, teste Lactantio cap. 15 de Mortibus perse-

cutorum, ne dissentire a majorum præceptis D videretur, conventicula, id est, parietes, qui restitui poterant, dirui passus est, verum au-tem Dei templum, quod est in hominibus, inco-lume servavit; hinc multo probabilius est, non sub annum 303 qui 304, sed sub finem sæculi tertii in peculiari quadam persecutione, a Maxi-miano Herculio excitata, S. Fidem martyrio coronatam fuisse, tunc nempe, cum, Bagaudarum ducibus Eliano et Amando, qui in Gallis im-perium occuparant, uno fere impetu anno 286 oppressis, Maximianus Herculius ad usque an-num 292 in Gallis plerumque moratus est, suam-que in Christianos rabiem sæpe exercuit, uti Tillemontius tom. IV Monument. Eccles., Fleury, tom. II, Hist. Eccles. lib. viii, Longuevallius, tom. I Hist. Eccles. Gallicanæ pag. 143, aliique passim existimant, qua de re plura etiam apud nos vide tom. II Octobris pag. 354 et 355 ac sæpe alibi; quapropter et ego hujus Commentarii initio sub annum 287 S. Fidis martyrium verosimiliter statuendum duxi.

25 Porro eodem die, quo S. Fidis Passio colli-tur, reipsa etiam illius Sociorumque anonymo-rum martyrium contigisse, Acta nostra insinuant, dum, postquam narrasset, eam Sociosque, capi-tibus cæsis, unius diei hora cum triumpho mar-tyrii ad coronam gloriæ simul pervenisse, diem illum ita mox exprimit: De quorum passione SECUNDA NOXAS OCTOBRIS nos gaudere et illustrare voluit, qui gloriatur in Sanctis, Dominus noster Jesus Christus. Consentiant non modo recentio-res, sed et martyrologi antiqui, quos Classicos vocamus; nec dissonat Wandelbertus, tametsi hoc die scribat S. Fidem pridie hinc felici morte triumphasse; quippe qui per vocem pridie non alium diem, quam qui PRIDIE NONAS OCTOBRIS seu sextus dicitur, pro suo more designet, uti ex simili ejus loquendi modo in mensibus Martio, Aprili, Maio, Junio aliisque manifestum fit. Bulla quoque Paschalis PP. II ad Begonem abbatem Conchensem data, quam infra habes ex tom. I Anecdotorum Edmundi Martene col. 337, nihil adversus nos facit: cum hæc Pontificis verba ante secundum Nonas Octobris ad vigiliam jejuniique, pridie festi S. Fidis apud Conchen-ses servari solita, referenda sint, minime vero ad ipsum emortualem S. Fidis diem, qui pridie No-nas ex scriptis antiquis, eodem etiam Pontifice F

dieque emor-tualis investi-gatur.

E

§ III. Anonymi, qui S. Fidis sepulturam, corporis in-ventionem et ecclesiæ in ejus honorem erectionem descripsit, antiqua ætas ostenditur, et illæ ex hoc recitantur: ecclesiæ illius situs et ab altera distin-ctio.

Discussis, quæ circa S. Fidis in Ecclesiasticis Fastis memoriam, natale ejus solum, varique martyrii adjuncta moveri nata sunt quæstioni-bus, ad ejus corporis sepulturam, primamque trans-

Ex anonymo altero, qui coævus vide-tur S. Dulci-dio,

A translationem nunc progredior; de quibus cum nihil discere ex Actis illis valeamus, quibus nos antiquitatis palmam dedimus, in subsidium vocanda hic sunt Labbeana, atque his affinia SS. Fidis et Caprasii Acta, quæ, uti ante monuimus, præter Martyris nostræ sepulturam, ejusdem a S. Dulcideo, Aginnensi episcopo, factam translationem ecclesie erectionem deserite commemorant. At prius de eorum hac in re auctoritate et fide quadam observasse juerit. Acta illa, utut nostris, ex Ms. codice reginæ Sueviæ infra edendis, jûnora; tamen sub S. Dulcideo tempora conscripta fuisse, ipsa horum auctoris verba, inferius expendenda, insinuant, suadentque antiquissimi codices Mss., nec ipsi diffidentur Tillemontius et Historiæ literariæ Franciæ auctores jam sæpe laudati. Ex quibus consequens est, horum scriptorem, utpote S. Dulcideo synchronum, ac fortassis oculatum translatis ab eo præsule S. Fidis corporis, erectæque ecclesiæ testem, magnam in hisce rebus mereri fidem. Et quamquam scriptoris hujus, sepulturam sanctæ Martyris, cui ne quidem suppar vixit, enarrantis, auctoritas non parvi momenti sit, hæc nihilominus tanti habenda est, ut ejus dictis fidem non abuegemus.

B Etenim, utat in recensendis martyrii S. Caprasii adjunctis aliquot minoris momenti, et quorum proin lapsu temporis facile aliqua ex parte vitatur memoria, auctor ille minus accuratus videatur, in iis tamen, quæ de humatis SS. Fidis et Caprasii corporibus tradit, accuratior fuisse, non immerito censerè potest, cum et suis ipse oculis locum, ubi horum corpora jacerant, videre, ceteraque huc spectantia ex iis facile intelligere poterit, qui tinctos horum Martyrum sanguine panos, sibi a majoribus traditos, una, ut credibile est, cum tota sepulturæ serie, ut rem sacram, diligentissime asserverant.

cujus episcopatus epocha

C 27 Superest tamen, ut, priusquam sepulturæ S. Fidis præterque translationis narrationem ex hoc scriptore recitamus, non leuem de ejusdem translationis, ceterorumque, quæ hinc dependent, epocha controversiam dissotere tentemus. Translata a S. Dulcideo, Aginnensi episcopo, fuisse sanctæ Martyris nostræ ac sociorum corpora, conceptis quidem verbis laudatis Actorum scriptor affirmat, quem et eruditi, uti ante monuimus, sub hujus Præsulis tempora floruisse non negant; verum cum nec ipse, nec alii auctores synchroni episcopatus S. Dulcideo adjecerint notam chronicam, unde vel ipsum sæculum, quo is sederit, indubie dilucideque definias, non una est de tempore, cui tum corporis S. Fidis translatio, tum alia, quæ huc spectant, illiganda sint, eruditorum opinio. Ac Tillemontius quidem tom. IV Monum. Eccles. pag. 543 Dulcideo episcopatum, atque adeo et cetera, quæ hinc consequuntur, initio sæculi v innecit, non tamen ita confidenter, quin eadem etiam serius figi posse, mox asserat; cujus posteriori sententiæ scriptores Historiæ literariæ Franciæ tom. III, pag. 273 non modo subscribunt, sed et episcopatus, jûdice Tillemontio, fortassis differendi, spatium ad usque sæculum vi, media sui parte evolutum, determinate extendunt, quo circiter tempore, ex eorum opinione S. Fidis aliorumque Aginnensium martyrum translatio facta, eorumque Acta conscripta fuerint. Contra vero Sammarthani fratres ac post eos Dionysius Sammarthanus tom. II Galliæ Christianæ auctæ col. 897 S. Dulcidium, non solum S. Phœbadi Aginnensis episcopi, sub sæculi iv exitum defuncti, diaconum ac discipulum, sed et

ab eo jam senescente successorem designatum fuisse tradunt, laudantque Aginnensis ecclesiæ Proprium, in quo S. Dulcidius, defuncto magistro, Deo volente, omnique populo acclamante, in episcopali (Aginnensi) cathedra constitutus legitur, nimirum incunte sæculo v, cum, teste utraque Gallia Christiana, eam anno 405 S. Dulcidius tenuerit. Ex qua opinione consequens fit, etiam reliqua, quæ ab episcopatus ejus epocha dependent, ineunti sæculo v illiganda esse.

28 At, sciscitaberis, utri potius sententiæ ad hærendum? Respondeo, neutram quidem mihi omnino certam videri, at posteriorem multo præplacere, tum quod priori nullus utcumque vetus auctor nullaque urgens ratio suffragetur, tum quod posterior antiquior communiorque sit, ac præterquam quod Aginnensis Breviarii, aliorumque auctoritate nitatur, aliunde etiam firmari queat. Etenim, cum Aginnensis basilica S. Caprasii, ad quam anno 581 Ragnovaldi uxorem, tamquam ad antiqua religione, uti apparet, venerandum tutissimumque asylum confugisse, Gregorius Turonensis lib. vi, cap. 12 Hist. Francorum scribit, jam tum sæculo vi celeberrima fuerit, imo ex constanti Aginnensium traditione, cui monumenta, tredecim sæculis vetustiora, patrocinari asserit dominus Labenzæ pag. 12 Dissertationis de episcopatu S. Caprasii, eadem hæc basilica vel sub sæculo iv exarificata passim credatur, consequens hinc fit, ac, si Aginnensium traditio undequaque subsistat, indubitatum eradit, episcopatum Dulcideo a sæculi v initio dimoveri non posse, cum ecclesia illa condendis S. Caprasii reliquiis a præfato præsule erecta fuerit, ut etiam Translationis S. Caprasii auctor his verbis testatur: Tandem S. Dulcidius, Agenensis episcopus, ad hoc opus se dedit, ut pulchram ecclesiam ad recondendum sancti martyris (Caprasii) corpus fabricaret, quam ejus meritis adjunctus celeri instantia consummavit. Denique opinioni nostræ etiam patrocinatur Actorum, quæ apud Labbeum aliosque estant, antiquus auctor supra laudatus, dum in suo Prologo, qui in nostro codice Ms. olim Vallicellensi, inque apographis Mss. San-Marimini Trevirensis, Ultrajectini S. Salvatoris et Rubæavallis reperitur, se eo tempore Martyrium SS. Fidis et Caprasii conscripsisse dicit, quo per succedentium relationem rei gestæ (Passionis eorum) memoriam nondum intercepti oblivio. Quippe, cum verba hæc non, nisi minus apte, ad trium fere sæculorum spatium extendi queant, atque ex adverso multo aptius de uno sæculo paucisque superadditis annis exponantur, quo nimirum temporis spatio per quatuor aut quinque sibi succedentium generationum relationem ipsius martyrii præcipuorumque adjunctorum memoria facile adhuc viguisse potuit, hinc mihi etiam vero propius videtur, S. Dulcidium, cujus tempore auctor ille scripsit, sub sæculo v initium, atque adeo centum circiter et quatuordecim annis post S. Fidis martyrium Aginnensem sedem tenuisse, eoque proin tempore translationis, de qua agimus, figendam esse epocham.

29 Neque opinionem hanc graviter quatunt ejusdem auctoris verba, quibus Dulcidium sedisse innuit, cum jam frequentes in Aquitania monachi essent, aut contra ejusdem anonymi statutum a nobis ætatem multum faciunt, quæ de innumeris ad S. Fidis sanctique Caprasii decentiores tumulos patris deinde miraculis scribit. Nam quod ad primum attinet, occur non potius sæculi v initio

AUCTORE
J G.

sub sæculi v
initium proba-
bilis statu-
tenda est.

E

F

tametsi non-
nulla, quæ
hic refellun-
tur.

AUCTORE
J. G.

tio frequentes in Aquitania monachi fuissent, quo tempore imperatori Honorio, Ecclesiastico ordini propense dedito, hæc provincia suberat, quam sub medium sæculum VI, quo tempore Gothorum principum, Arianorum et Orthodoxis infestorum, dominio erepta quidem per Francos erat, at non ita pridem, ut, cum sub Gothis, vel ipsa, ut Sidonius lib. VII, epist. 6 testatur, clericalis disciplina, imo et memoria illic periisset, monachorum institutum latius tunc restauratum, quam ineunte sæculo V propagatum in Aquitania credi debeat. Ut ut id est, certe sub sæculi V initium ac non pauco ante tempore sat frequentes in Galliis fuisse monachos, S. Gregorius Turonensis variis locis et auctor Carminis de Providentia divina, S. Prospero a quibusdam adscripti, non obscure ostendunt. Denique ut testimonia varia, quæ in Præfatione Mabillonii in sæculum I Benedictinum a num. 17 recitantur, hic præmittam, ad S. Martini, Turonensis episcopi, ante sæculi IV exitum defuncti, exequias monachorum duo fere milia, ut Sulpitius Severus scribit, convenisse dicuntur. Quidni ergo etiam paulo post in Aquitania Secunda sat multi exstiterint monachi, ut eorum turbas aliquot convocare S. Dulcidius potuerit, quæ transferendis in decentiorem locum S. Fidis aliorumque Aginnensium Martyrum corporibus una cum ceteris clericis solenni ritu assisterent?

contra eam
opponi pos-
sint.

30 Quod vero ad innumera illa miracula pertinet, quæ jam ante, quam anonymus scriberet, ad S. Fidis sepulcrum patrata erant, hinc minime consequens est, eum non nisi diu post ejus corporis revelationem suam Opus inchoasse, cum, teste auctore secundæ ejus Translationis, stilo soluto conscriptæ, illico, ut S. Fidis corpus honorifico loco a S. Dulcidio conditum fuit, cœperit prælibata Christi Sponsa et Martyr tantis miraculorum signis præfulgere, ut cæcos illuminaret, surdis auditum redderet, energumenes curaret, et omnia infirmitatum genera a variis languidibus depelleret, cui et auctor ejusdem secundæ Translationis, metricè conscriptæ, consentit, ita canens: Post revelationem corporis thesaurum Fidis martyris, virgo sacra prodigiis cepit clarere plurimis. Neve dubites, quin de translatione, a S. Dulcidio facta, uterque scriptor agat, hujus antistitis nomen prior scriptor disertè præmittit, alter vero mox subdit: Sub ejus * quidem nomine ecclesiam mirifice Dulcidius erexerat, qui præsul urbis aderat, ac paulo post de eodem agens ita pergit: Solius autem Virginis corpus seorsum condidit in quodam ædificio, constructo in suburbio. Illo in loco Dominus tribuebat potentibus, quæ erant necessaria, per ejus patrocinia. Aegris namque remedium, mutis linguæ officium, cæcis præstabat lumina, functis vitæ spiramina etc. Quæ omnia cum vel ipso primæ translationis anno vel paucis subsequentibus contigisse videantur, non est, cur ob miraculorum, ad S. Fidis tumulum patratorum, multitudinem præfatum ejus Martyrii ac primæ Translationis auctorem a sæculi V initio multis annis removeamus, aut primæ translationis minus, quam eorum, quæ hanc mox consecuta narrat, idoneum synchronumque testem habeamus. Atque hæc paulo fusius disputare libuit, quo primæ S. Fidis translationis ejusque ab hac inchoati solemnioris cultus historia ipsaque epocha certiores manifestioresque evadant.

* S. Fidis

recitatur
S. Fidis sepul-
tura,

31 Nunc ergo ex hoc scriptore, cujus de hoc argumento dictis et Vitæ metricæ S. Fidis auctor,

fortasse Hildebertus, Cenomanensis episcopus, et antiqua Breviaria, interque recentiores Tillemontius, Bailletus, Longuevallius alique suum calculum adjeecerunt, sepulturæ primæque translationis narrationem hic subjicimus. Ita ille apud Labbeum tom. II Bibliothecæ Mss. pag. 530: Horum ergo (S. Fidis et Aginnensium Martyrum) corpora, tormentis miserabilibus laniata, cæsisque capitibus obruncata, infidelis gentilitas in plateas * tamquam neglecta reliquit: quæ devota Christi plebecula latenter cum summa veneratione colligens, et sacri effusionem cruoris mundissimis pannis extergens, indigno tantæ sanctitatis in loco sepulturæ commendarunt; ubi non tam sepelisse, quam recondidisse videntur. Gravi enim percussa pavore verebatur, ne Sanctorum corpora malignorum invidia alias transferrentur; aut, quod nefarium est, tetrivici gurgitis fluminibus * mergerentur, et sic sanctæ Christianitati malitiose abnegarentur. Sed Dei providentia a Fidelibus actum est, ut urbs, quæ eos habuit inquilinos, tripartito, ortus videlicet, passionis et sepulturæ honore ditata, eosdem ad promerendam omnipotentis Dei gratiam habere mereretur et patronos. Hactenus anonymus scriptor antiquus, ac Lactantio quidem et Eusebio admodum in iis, quæ primo loco narrat, consentaneæ, quorum nempe testimonio constat, tyrannorum jussu sacra Martyrum corpora in flumina vel maria jactata sæpe fuisse, aliove modo Christianis, ne hæc in veneratione ipsis essent, subducta, ut proin similem suorum Martyrum corporibus sortem metuere abs Daciano jure merito potuerint Aginnenses, atque adeo magis de illis, ut poterant, illico recondendis, quam utcumque honorifice tumulandis solliciti esse debuerint. Porro locus ille, ubi horum corpora congesta fuerant, hodieque Aginnensibus in veneratione est et a repositis Martyrum exuviis Martyrii nomen obtinuit, quod et etiamnum servat, uti Chesnius in Antiquitatibus Gallie pag. 797 et Saussayus ad hunc diem pag. 695 testantur.

* al. in platea

* al. fluminis
gurgitibus

32 Jacuerant obscuro illo loco cœcervata potius, quam sepulta S. Fidis aliorumque Aginnensium Martyrum corpora, cum S. Dulcidius, Aginnensis episcopus, per noctis quietem divinitus admonitus, transferendis in decentiorem locum sacris exuviis manum admovit. Quo pacto hæc contigerint, suis anonymum verbis narrantem audiamus: Quo in loco (primæ nimirum sepulturæ) multis annorum recursibus sancta jacuerunt corpora, donec, ablata omni gentilitatis prophanitate, S. Dulcidius episcopatum susceperet, et pastorem gentis pro omnium salute vigilaret. Cui præsul ante omnia placuit, ut Sanctorum reliquias ab indecenti elevans loco, in eorum veneratione, nova constructa basilica, in lucem efferret, ecclesia ipsa sanctæ Virginis titulo dedicata. Qui cum tantum thesaurum aperiret, non tamen incredulus, sed metu et reverentia territus, diutius dubitaret; ad ultimum per noctis quietem admonitus, ne negligenter dimitteret, quod fideliter cœperat, convocatis monachorum turbis, ac cæteri ordinis prælatis, secretum suum omnibus de tegit, quorum consilio adjutus ad effectum usque perduxit. Eorum autem votis cætera plebs concordans Sanctorum reliquias de loco ignobili honorifice erigunt, et in locum sacrum statuunt, quorum meritis ad salutem omnium innumera cælitus patrantur miracula, præstante Domino nostro Jesu Christo, qui vivit et regnat per

dein coporis
inventio et
elevatio,

F

A per omnia sæcula sæculorum. Amen. Ita rursus laudatus anonymus, cujus tamen verba, cum non satis distincte ecclesie, sanctæ Virginis nostræ titulo dedicatæ, situm exponant, atque in una eademque a Dulcidio constructa basilica tam S. Fidis, quam aliorum Aginnensium Martyrum corpora honorifice condita fuisse, asserere videri possint, clarioribus alterius anonymi dictis excipere placet, illius nempe, qui factam ex Aginnensi urbe ad Conchense monasterium S. Fidis translationem stilo soluto complexus est, de quo suus infra erit dicendi locus.

ecclesie in
ejus honorem
erectio

33 Ita hic num. 5 : Post multa autem annorum curricula, omni gentium furore remoto, quidam vir sanctus, cui nomen DULCIDUS, ad pontificatus dignitatem proventus, omnibus posthabitis, ecclesiam foris murum ejusdem urbis (Aginnensis) ad Septentrionale clima in suburbio construxit, eandemque sub sacræ Virginis (Fidis) veneratione cælesti Sponso consecravit. Hoc ergo teste, dicata S. Fidis titulo ecclesia extra urbis muros erat, atque, uti mox subdit, Beatissimam . . . virginem Fidem, quæ cæteros (Aginnenses martyres) in palma martyrii præcellit, in basilicam eandem cum maxima honorificentia mausoleo pretioso marmore exciso (S. Dulcidius) commendavit, in quo, ut rei gestæ usque hodie prodit veritas, litterarum anaglyphæ, titulus passionis ejus sub fastigio brevitatis inscriptus est. Porro non in hac, sed in ecclesia omnino diversa, S. Caprasii, ac reliquorum fortassis Aginnensium Martyrum corpora a Dulcidio condita fuisse, apertissime declarat idem scriptor, ita pergens : Sanctum vero Caprasium intra muros urbis ad ecclesiam, ibidem (ab ipso Dulcidio, ut fert antiquissima traditio) fundatam, detulit, eumque consimili honore in sarcophago item marmoreo diligentissime deposuit. Consentit, qui et fortassis, uti infra dicitur, anonymo illi prævit, Translationis secundæ, metricè conscriptæ, auctor, duasque pariter adstruens ecclesias, in quarum altera S. Fidis, in altera vero S. Caprasii corpus conditum fuit, juniorem ab antiquo anonymo in speciem dissentientem conciliat, dictisque lucem affundit, dum in una quidem eademque basilica SS. Fidis, Caprasii aliorumque Martyrum exuvias in lucem elatas decenter compositas a Dulcidio fuisse, at sanctæ Martyris nostræ corpus deinde in suburbana ecclesia, aliorum vero corpora in ipsius urbis majori basilica decenter tumulata fuisse insinuat, ita de Dulcidio canens : Iste diu absconditas invenerat reliquias Fidis, præclaræ martyris, una cum suis Sociis, quas intra urbis mœnia in majori ecclesia, quæ capitalis aderat, decenter composuerat ; solius autem Virginis corpus seorsum condidit in quodam ædificio, constructo in suburbio.

B
* supple et ;
rel forte leg.
anaglypho
opere

C

et hujus situs
atque ab altera
distinctio.

34 At, inquit, cum saltem Translationis secundæ, soluto stilo conscriptæ, auctor de Stephano II, sub annum Christi 937, uti ex tomo II Gallie Christianæ auctæ col. 255 patet, Arvernensi seu Claromontano antistite consecrato, expressam fecerit mentionem, atque adeo plus quatuor sæculis a prima S. Fidis translatione remotus vixerit, impar ejus habenda est auctoritas, ut primæ translationis adjunctis, quæ ipse suggerit, sat certam fidem faciat. Fateor, nihil eum ab ætate habere, unde fidem sola sua assertione hic extorqueat : verum, cum idem ipse, fidem verbis suis facturus, ad mausoleum S. Fidis, suo etiam tempore in ea exstans ecclesia, ad ipsumque pas-

sionis ejus titulum, eidem inscriptum, confidenter provocet, non est, cur ei duos adstruenti ecclesias, in quarum altera S. Fidis, in altera vero S. Caprasii corpus, teste etiam Translationis metricè conscriptæ auctore, honorifice conditum fuit, deneganda fides sit, præsertim, cum et aliunde, nimirum ex anonymo primæ Translationis auctore coævo, manifestum sit, S. Dulcidium, Aginnensem episcopum, ecclesiam aliquam sanctæ virginis Fidis titulo consecrasse, quam eandem cum illa fuisse, cui Ragnovaldi uxor sese asyli loco commisit, non modo non innuit laudatus num. 28 S. Gregorius Turonensis, ut contra, dum basilicam, ad quam hæc mulier confugit, unde simpliciterque S. Caprasii basilicam compellat, ab illa, quæ S. Fidis titulo decorata erat ecclesia, omnino diversam statuere videatur. Ceterum, teste Chesnio in Antiquitatibus Gallie pag. 797, præter ecclesiam S. Caprasii, Aginni etiamnum exstat sub S. Fidis nomine dicata Deo ecclesia, eademque, uti opinor, de qua mox laudatus uterque anonymus sermonem fecit, olim quidem Aginnensi suburbio, postea vero, dilatatis urbis pomeriis, ipsi urbi innæca.

AUCTORE
J. G.

E

§ IV. Auctorum, qui de translato ex urbe Aginno ad Conchense monasterium S. Fidis corpore egerunt, ætas et fides : hujus translationis, cujus epitome datur, epocha discussa et sat prope definita. An eodem tempore illuc inde delatæ sint S. Vincentii Aginnensis M. reliquie ?

A Acturo nunc de variis corporis S. Fidis translationibus, atque hoc quidem § de celeberrima illa, quæ olim Conchensi in Rhutenis Ordinis S. Benedicti canobio, nunc sæculari canonicorum collegio, splendorem plurimum amplissimasque opes contulit, non modo de utriusque paulo ante laudati anonymi ætate paulo enucleatius disserere, sed et in Chronographi Conchensis, quatenus idem argumentum tractavit, auctoritatem inquirere idcirco visum est, ut hinc, quam infra dicenda fidem mereantur, prudens lector dispiciat. Ab anonymo, Conchensi, ut apparet, monacho, qui S. Fidis Translationem secundam, seu Conchensem, stilo soluto prosecutus est, exordium propterea duco, quod is multo uberius, quam alter, translationem illam exposuerit, nec subsequentem reliquerit intactam. Eum, utpote qui Stephani II, Arvernensis seu Claromontensis episcopi, aperte meminit, certissime non scripsisse ante annum Christi 937, num. superiore diximus ; quin imo, cum de isto præsule anonymus sermonem instituens, hisce verbis utatur : In diebus quoque Stephani, ac præterea de Codice miraculorum S. Fidis, eo nimirum, uti videtur, quem Bernardus, Andegavensis scholæ magister, uti infra dicemus, anno Christi 1020 partim concinnavit, tamquam suis temporibus apprime cognitio-

Ætas fidesque
auctoris, qui
translationem
hanc stilo
soluto,
f

mentionem